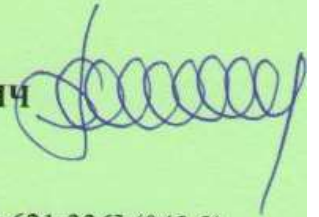


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЧЕРНИШОВ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ



УДК [658.15:621:336] (043.3)

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Проноза Павло Володимирович,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
декан фінансового факультету.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Терещенко Олег Олександрович,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
завідувач кафедри корпоративних фінансів і
контролінгу;

кандидат економічних наук
Мирончук Вікторія Михайлівна,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного
університету,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування.

Захист відбудеться «23» жовтня 2019 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.02, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «23» вересня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради



І. М. Геращенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Промисловість є провідною галуззю економіки та значною мірою впливає на її фінансовий стан. Кризові процеси у виробничо-господарському комплексі України спричинили дестабілізацію національної економіки. Відповідно до «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»», яка схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, пріоритетними напрямками розвитку промисловості є запровадження стимулюючих механізмів інвестиційної діяльності, що ґрунтуються на результатах фінансової діагностики її галузей, серед яких провідною є машинобудування, та суб'єктів господарювання. Саме тому фінансова діагностика суб'єктів господарювання є стрижнем процесу розроблення стратегій їх розвитку і визначення конкурентних переваг, орієнтованих на європейські стандарти, що забезпечить фінансову стійкість суб'єктів господарювання. Тому завданням фінансової діагностики машинобудівної промисловості є зниження негативних наслідків впливу на фінансову діяльність суб'єктів господарювання зовнішніх та внутрішніх факторів, які пов'язані з прийняттям управлінських рішень у фінансовій сфері, орієнтованих на стратегічну перспективу. Формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості доцільно здійснювати з урахуванням їх фінансової стійкості, що уможливить ефективне використання фінансових ресурсів на всіх економічних рівнях.

Дослідженню питань проведення фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості присвячено значну кількість праць вчених та практиків, таких як: Н. М. Внукова, А. Е. Воронкова, М. М. Глазов, Ю. Ю. Гусева, Г. М. Дженкінс (G. Jenkins), Т. О. Загорна, Н. Е. Зимин, К. В. Король, Л. А. Костирко, В. М. Мирончук, С. В. Приймак, О. О. Терещенко та ін.

Вагомий внесок у формування методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості внесли такі вчені-дослідники: Е. І. Альтман (E. Altman), А. Ф. Барнс (F. Burns), В. Н. Бивер (W. Beaver), Т. Б. Бердникова, А. С. Вартанов, А. А. Васина, Н. М. Ветрова, В. Г. Герасимчук, В. І. Грушко, М. Я. Дем'яненко, І. І. Мазур, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, О. С. Найдено, П. Т. Саблук, В. П. Ситник, О. О. Терещенко, Р. Фриш (R. Frisch), В. Д. Шапиро, Г. О. Швиданенко, О. М. Шпичка та ін.

Однак, незважаючи на суттєвість результатів наукових досліджень, недостатньо опрацьованими залишаються питання формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання з урахуванням галузевих особливостей діяльності, зокрема у машинобудуванні, що полягають у визначенні фінансової стійкості підприємств на основі використання широкого спектру методів її оцінювання, що зумовило актуальність проведення даного дослідження, його мету, завдання, об'єкт, предмет та методи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планами наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця відповідно до науково-дослідних тем: «Вдосконалення системи управління діяльністю банку на основі використання інноваційних методів і технологій» (номер державної реєстрації 0113U008070), за

якою здобувачем розроблено розділ «Удосконалення системи фінансової діагностики підприємства-позичальника», в якому визначено теоретичні підходи та науково-методичний апарат щодо формування системи фінансової діагностики підприємства-позичальника; «Мінімізація фінансових ризиків в роботі з бізнес-партнерами та фінансовими установами» (номер державної реєстрації 0115U000056), у межах якої розроблено розділ «Методичне підґрунтя формування системи фінансової діагностики промислового підприємства», де автором проведено аналітичні розрахунки, що стосуються різних аспектів діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; «Формування системи фінансової діагностики підприємства» (номер державної реєстрації 0117U000987), за якою автором розроблено розділи «Теоретичні засади формування системи фінансової діагностики підприємства» та «Теоретико-методичний підхід до формування системи діагностики підприємства», в яких обґрунтовано теоретичні засади та розроблено методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, науково-практичні здобутки яких представлено у дисертаційній роботі.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є удосконалення і подальший розвиток теоретичних положень, методичного забезпечення та практичних рекомендацій з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлено такі завдання:

здійснити оцінку розвитку промисловості України з урахуванням сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості;

розвинути понятійно-термінологічний апарат фінансової діагностики суб'єктів господарювання щодо уточнення змісту поняття «фінансова діагностика»;

визначити системний характер проведення фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості на основі термінологічного аналізу поняття «система»;

сформувати основні складові фінансової діагностики та визначити методи їх оцінки для суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості;

визначити рентабельність власного капіталу суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості для оцінки ефективності їх діяльності в контексті фінансової діагностики;

розробити інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості;

визначити взаємозв'язок показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості;

запропонувати здійснення діагностики фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості за її обґрунтованими класами;

розробити методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Об'єкт дослідження – процес формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості.

Предмет дослідження – теоретико-методичні положення, методи, практичні рекомендації щодо формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і вирішення поставлених завдань використано систему загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: *структурно-логічного аналізу, теоретичного узагальнення, системного аналізу, синтезу, класифікації* – для уточнення поняття «фінансова діагностика»; *метод аналізу ієрархій* – для визначення ієрархії основних складових та методів їх оцінки щодо системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості; *метод таксономічного аналізу* – для розрахунку загального рівня розвитку промисловості України; *SWOT-аналіз* – для об'єктивної оцінки, визначення пріоритетних напрямів реалізації фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; *метод кореляційного аналізу* – для визначення впливу результатів фінансової діяльності на формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; *метод кластерного аналізу* – для проведення кластеризації суб'єктів господарювання; *метод компанії Дюпон* – для проведення факторного аналізу ефективності роботи суб'єктів господарювання; *метод дискримінантного аналізу* – для визначення класу фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; *графічний* – для уточнення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є наукові розробки провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань фінансової діагностики, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Національного банку України, ресурси Інтернет, дані, зібрані та опрацьовані особисто здобувачем щодо фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні та подальшому розвитку теоретико-методичних положень з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, а саме:

удосконалено:

інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання, особливість якого полягає в комплексному та послідовному використанні таких методів, як: інтегральний показник розвитку суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; метод SWOT-аналізу для визначення факторів впливу зовнішнього і внутрішнього середовища та сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів господарювання; метод компанії Дюпон для виявлення впливу показників рентабельності власного капіталу; кластерний аналіз суб'єктів господарювання на основі фінансових показників їх діяльності, комплексне застосування яких уможливить здійснення фінансової діагностики на основі визначення рівня фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості;

методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, особливістю якого є визначення варіативності складових фінансової стійкості суб'єкта господарювання залежно від першочерговості розміщення фінансових ресурсів для здійснення господарської

діяльності, що дасть змогу розробити фінансовий план використання власних ресурсів суб'єкта господарювання.

дістали подальшого розвитку:

уточнення змісту поняття «фінансова діагностика», відмінністю якого є врахування фінансових можливостей та досягнутих результатів діяльності суб'єкта господарювання для визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку;

визначення взаємозв'язку показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання, відмінністю якого є врахування рентабельності власного капіталу, поточної ліквідності, оборотності активів, відношення нерозподіленого прибутку до суми активів, які впливають на фінансову стійкість, з використанням побудованої скорингової моделі, що дозволить здійснити рейтингування суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості для підвищення об'єктивності результатів їх фінансової діагностики;

діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, особливістю якого є врахування комплексу факторів, які визначають їх фінансову діяльність, та розподіл суб'єктів господарювання за класами фінансової стійкості на основі побудованої дискримінантної моделі, що сприятиме підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів за результатами своєчасно проведеної фінансової діагностики.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані теоретичні положення, розроблені методичні пропозиції та практичні рекомендації дозволяють сформулювати обґрунтовану систему фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та визначати фінансовий стан та фінансову стійкість підприємств і галузі в цілому. Розроблені і представлені в дисертації науково-практичні розробки мають прикладну значущість і цінність, що підтверджується їх використанням у роботі органів регіонального управління, фінансовій діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі та в навчальному процесі підготовки фахівців фінансової сфери, що підтверджується відповідними довідками про впровадження. Зокрема, в діяльність: Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 01-23/2057 від 20.05.2018 р.) запроваджено побудову дискримінантної моделі діагностування фінансової стійкості промисловості регіону, сутність якої полягає в урахуванні комплексу факторів, що визначають фінансову діяльність суб'єктів господарювання, яка забезпечить їх групування за класом фінансової стійкості; ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш» (довідка № 168/2018 від 10.08.2018 р.) – методичний підхід до формування системи фінансової діагностики, який дозволив виявити додаткові можливості використання фінансових ресурсів підприємства, та пропозиції щодо оцінки майбутнього та поточного стану фінансової діяльності суб'єкта господарювання машинобудівної промисловості відповідно до зміни зовнішніх та внутрішніх умов його функціонування; ТОВ «ІНТЕРПРОФІТ АГРО» (довідка № 12 від 30.06.2017 р.) – інструментарій формування і реалізації системи

фінансової діагностики суб'єктів господарювання; в навчальний процес підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньої програми «Фінанси і кредит» при викладанні дисципліни «Управління фінансовою санацією та антикризова фінансова діагностика» у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (довідка № 18/86-39-198 від 18.09.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і пропозиції, винесені на захист, отримано автором особисто та опубліковано у наукових виданнях. Внесок автора у роботи, виконані у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки, викладені в дисертації, доповідалися та обговорювалися на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (Харків, 2012 р.); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної економіки» (Черкаси, 2012 р.); XXXII Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку організаційного та проектного менеджменту» (Львів, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Формування та ефективність використання фінансових ресурсів в економічній діяльності» (Чернігів, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-економічна безпека держави в умовах інтеграційних процесів» (Львів, 2014 р.), Всеукраїнській заочній конференції викладачів, студентів, аспірантів та молодих учених «Фінансові механізми сталого розвитку економіки: теоретичний та практичний аспекти» (Дніпропетровськ, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Пошук ефективних механізмів промислового розвитку в контексті сучасної економічної теорії» (Київ, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава» (Дніпропетровськ, 2015 р.), Міжнародній науковій конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» (Харків, 2018 р.), Міжнародній науковій конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» (Харків, 2019 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертації опубліковані у 18 наукових працях загальним обсягом 4,8 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 4,47 ум.-друк. арк., з них 8 наукових статей (5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття в інших виданнях України), а також додатково в електронних виданнях, які представлені у міжнародних наукометричних базах, опубліковано 4 статті та 10 тез за матеріалами конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 291 сторінка (12,12 ум.-друк. арк.). Робота містить 40 таблиць (з них 8 займають 9 повних сторінок), 36 рисунків (з них 1 займає 1 повну сторінку), список використаних джерел з 300 найменувань – на 30 сторінках, 8 додатків – на 79 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 172 сторінки (7,17 ум.-друк. арк.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію щодо їх апробації та опублікування.

У **першому розділі** «Фінансова діагностика суб'єктів господарювання промисловості» – здійснено оцінку розвитку промисловості в Україні визначено сильні та слабкі сторони діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, розвинуто понятійно-термінологічний апарат фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості щодо уточнення поняття «фінансова діагностика».

На основі показників розвитку згідно з офіційними статистичними даними Державної служби статистики України за період 2010-2017 рр. проаналізовано діяльність суб'єктів господарювання промисловості, результати якого доводять, що в сучасних умовах промисловості притаманний незадовільний фінансовий стан, наявність якого підтверджує кількість і питома вага збиткових підприємств (26,7 %), низька рентабельність суб'єктів господарювання (6,8 %) та індекс промислової продукції (104 %). З метою порівняння фінансового стану суб'єктів господарювання машинобудування з підприємствами переробної промисловості та промисловості в цілому з використанням таксономічного аналізу за фінансовими показниками розраховано інтегральний показник їх розвитку за період 2010-2017 рр., динаміка якого представлена на рис.1.

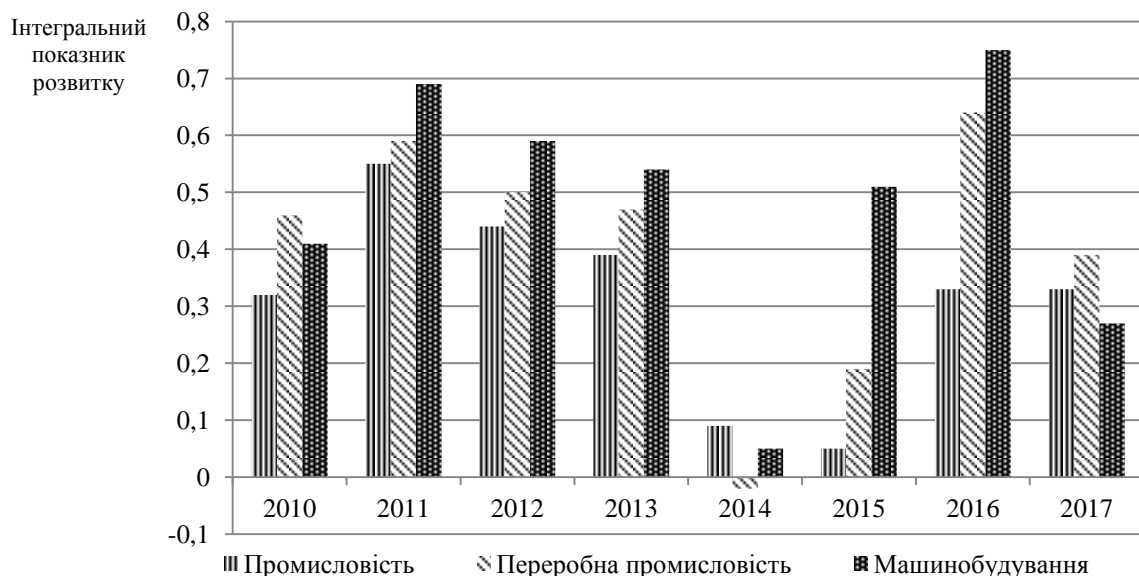


Рис. 1. Динаміка інтегрального показника розвитку промисловості, переробної промисловості та машинобудування в Україні за період 2010-2017 рр.

Значення інтегрального показника розвитку (рис.1) підтверджує існування суттєвих його коливань як для машинобудівної галузі, переробної промисловості, так і промисловості в цілому, складний фінансовий стан свідчить про необхідність здійснення більш глибокого аналізу можливостей та загроз діяльності суб'єктів

господарювання та розроблення пропозицій з проведення їх своєчасної фінансової діагностики для забезпечення стабілізації фінансової діяльності, використання існуючих можливостей господарювання, підвищення інвестиційної привабливості та залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій.

Для визначення напрямів забезпечення розвитку та покращення фінансового стану суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості проаналізовано чинники впливу внутрішнього середовища щодо їх сильних і слабких сторін та зовнішнього середовища відносно визначення існуючих можливостей та загроз розвитку з використанням методу SWOT-аналізу. За результатами аналізу виявлено основні пріоритетні напрями розвитку суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, які полягають у: підвищенні рівня промислового розвитку всіх суб'єктів господарювання країни, що забезпечить підвищення попиту на їх продукцію виробничо-технічного призначення та платоспроможність; використанні фінансових ресурсів для інвестування в оновлення основних засобів виробництва; забезпеченні сировинної незалежності промислового виробництва; використанні ефективних механізмів кредитування, особливо у довгостроковій перспективі, й низьких ставок за кредитами; забезпеченні дієвої фінансової підтримки держави, особливо при компенсації вартості імпортової техніки для виробництва промислової продукції, та механізму фінансового лізингу; розвитку сучасної ринкової інфраструктури; використанні ефективних підходів розширення частки ринку за видами промислової продукції в умовах загострення конкуренції; забезпеченні суб'єктів господарювання компетентними висококваліфікованими працівниками. Застосування запропонованих пріоритетних напрямів вимагає здійснення глибоких кількісних досліджень фінансової стійкості та стану суб'єктів господарювання, ключовим з яких є фінансова діагностика.

Визначено, що фінансова діагностика базується на таких принципах як: стратегічна спрямованість, орієнтація на кількісні стандарти (нормативи); адекватність; превентивність, синхронність, інтегрованість, точність, прозорість, простота та економічність. Основними цілями фінансової діагностики є визначення: успішності функціонування суб'єктів господарювання в порівнянні з конкурентами, мінливості тенденцій значень показників їх фінансового стану в порівнянні з попередніми періодами, прийнятності існуючих умов господарювання щодо розвитку фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Дослідження понятійно-термінологічного апарату щодо фінансової діагностики дозволило зробити висновок про недоцільність ототожнення понять «фінансовий аналіз» та «фінансова діагностика» та необхідність уточнення її визначення з урахуванням потреб суб'єктів діагностування, вимог ринку й застосування у практичній діяльності підприємств. Узагальнюючи існуючі підходи та визначення поняття «фінансова діагностика» здійснено його уточнення (рис. 2), за яким під фінансовою діагностикою доцільно розуміти процес аналізу фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання, визначення впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на процес його функціонування. Особливість запропонованого визначення полягає у врахуванні фінансових можливостей та досягнутих результатів фінансової діяльності суб'єкта господарювання для визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку.

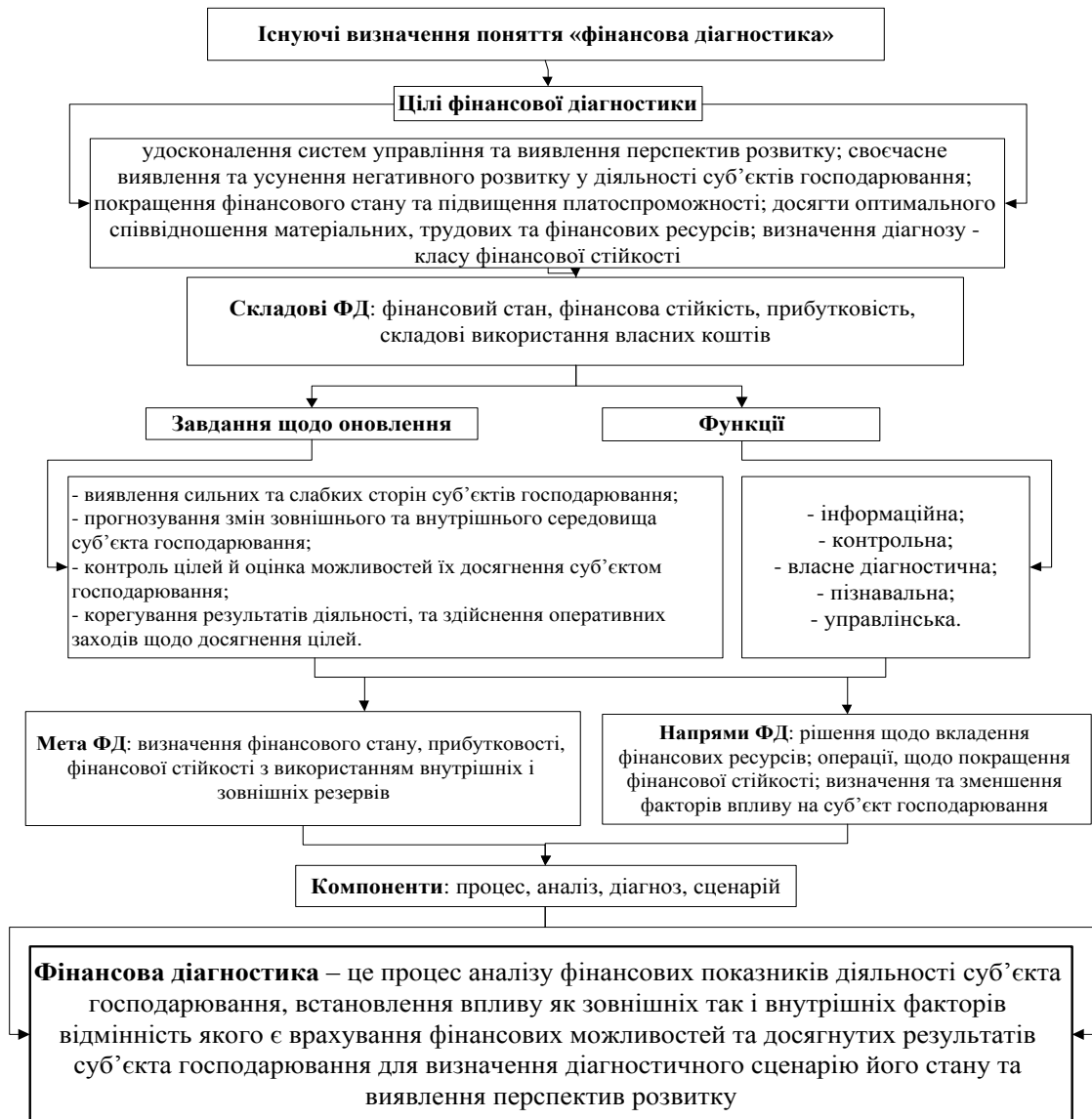


Рис. 2. Структурно-логічна послідовність процесу уточнення визначення поняття «фінансова діагностика»

Фінансова діагностика дає змогу на основі цілісної множини складових та елементів одержувати достовірну і повну інформацію, яка є базою для розроблення та ухвалення ефективних управлінських рішень. Тобто, за фінансовою діагностикою виявляється рівень фінансової стійкості, причини, що перешкоджають успішному розвитку суб'єктів господарювання промисловості. Результати фінансової діагностики є основою прогнозування альтернатив розвитку підприємств.

У другому розділі «Аналіз складових системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості» – проведено термінологічний аналіз поняття «система» із застосуванням методів аналізу та доведено системний характер перебігу оцінки фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості як процесу; сформовано основні складові фінансової діагностики та визначено методи їх оцінки; проведено факторний аналіз рентабельності власного капіталу суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості для оцінки їх ефективної діяльності; розроблено інструментарій реалізації системи фінансової діагностики.

Розглядаючи множину визначень терміну «система», методом аналізу ієрархій

доведено, що система фінансової діагностики є набором складових, що дозволяє оцінити як внутрішнє, так і зовнішнє середовище суб'єктів господарювання з метою визначення і формування діагностичного сценарію для виявлення його поточного і перспективного стану, проблем та напрямів їх вирішення (рис. 3).

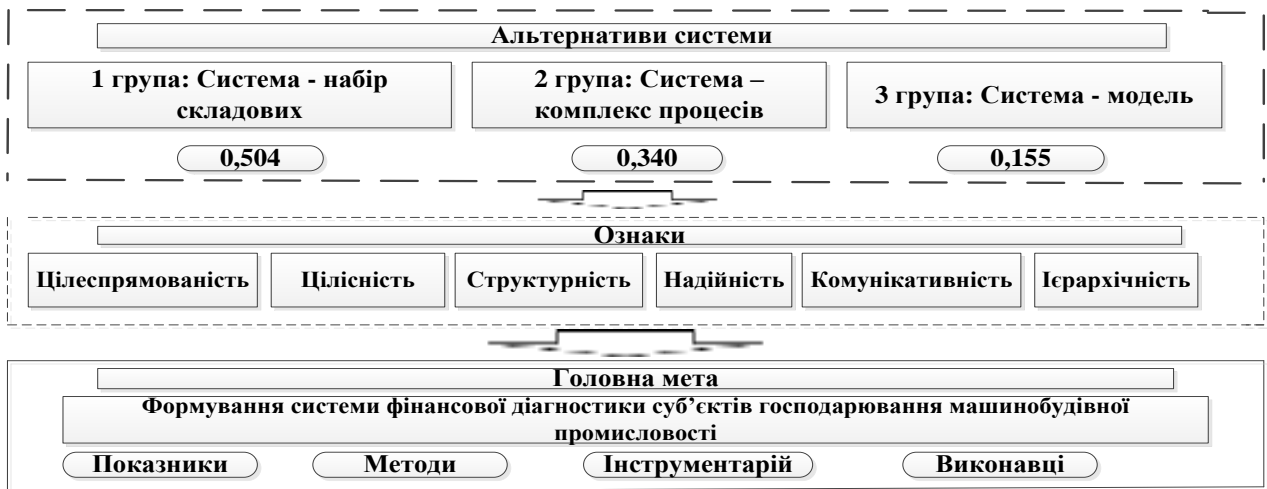


Рис. 3. Вибір альтернатив формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості

Доведено, що система фінансової діагностики характеризується цілеспрямованістю, цілісністю та структурою, яка відповідає ієрархічним ознакам, що забезпечує надійність та дієвість її застосування. Ознаками ієрархії альтернатив формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості обрано: цілеспрямованість, цілісність, структурність, надійність, комунікативність, ієрархічність.

Побудовано ієрархію альтернатив, яка дала можливість продемонструвати варіативність ознак, що впливають на формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості (табл. 1).

Таблиця 1

Пріоритети альтернатив формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості

Пріоритети формування системи фінансової діагностики	Альтернативи за групами		
	1 група: система як-набір складових	2 група: система як комплекс процесів	3 група: система як модель
	0,504	0,340	0,155

Методом аналізу ієрархій Т. Сааті згідно з табл. 1, встановлено, що найбільш пріоритетною є 1 група (50,4 %), що доводить доцільність формування системи фінансової діагностики як набору складових.

Аналізуючи складові системи фінансової діагностики, запропоновано альтернативи, які дали можливість продемонструвати варіативність показників, що впливатимуть на її склад щодо діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості (рис. 4).

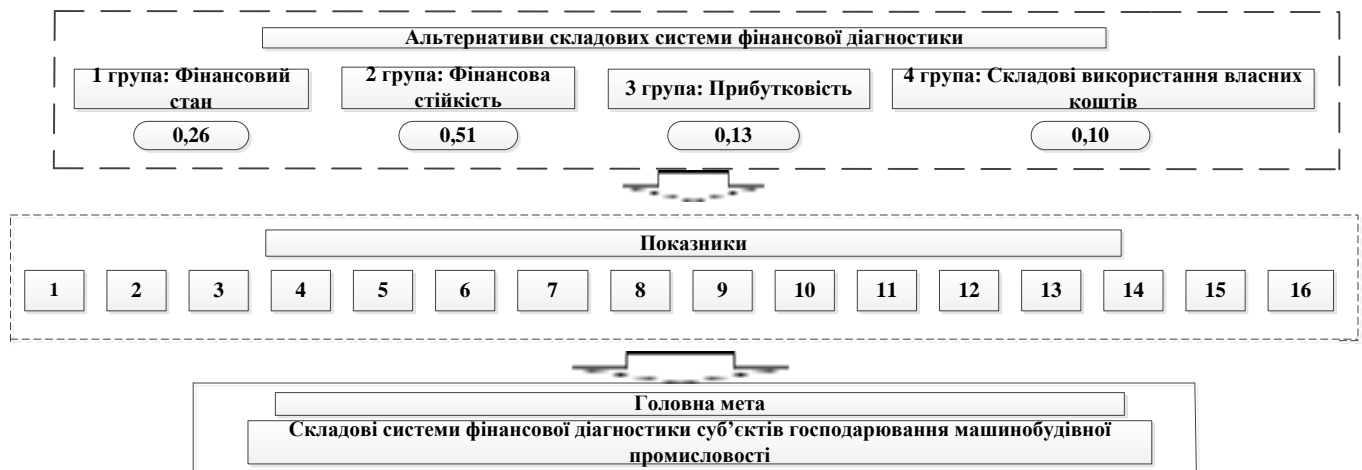


Рис. 4. Вибір складових системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості

1 – коефіцієнт автономії; 2 – коефіцієнт фінансової залежності; 3 – коефіцієнт фінансової незалежності; 4 – коефіцієнт фінансування; 5 – коефіцієнт маневреності власного капіталу; 6 – коефіцієнт інвестування; 7 – коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами; 8 – коефіцієнт рентабельності власного капіталу; 9 – коефіцієнт рентабельності продажу; 10 – коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу; 11 – коефіцієнт рентабельності активів; 12 – ресурсовіддача; 13 – коефіцієнт поточної ліквідності; 14 – коефіцієнт швидкої ліквідності; 15 – коефіцієнт оборотності активів; 16 – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів.

Визначено складові системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості за показниками, а саме: перша складова характеризує фінансовий стан і включає коефіцієнти фінансової залежності, фінансування, маневреності власного капіталу, інвестування; друга складова визначає фінансову стійкість за коефіцієнтами рентабельності власного капіталу, фінансової залежності, рентабельності продажів, фінансової незалежності, фінансування, маневреності власного капіталу, інвестування, оборотності активів, відношення нерозподіленого прибутку до суми активів, рентабельності активів, швидкої ліквідності, автономії, забезпечення власними оборотними коштами, показники ресурсовіддачі; третя складова – прибутковість, передбачає визначення коефіцієнтів рентабельності сукупного капіталу, поточної ліквідності, оборотності активів, відношення нерозподіленого прибутку до суми активів; четверта складова – використання власних коштів, включає коефіцієнти рентабельності активів, швидкої ліквідності, автономії, забезпечення власними оборотними коштами. Таким чином, складові системи фінансової діагностики комплексно характеризують весь спектр проблем, пов'язаних з фінансовою стійкістю, оскільки вона полягає не тільки в оптимізації структури фінансових ресурсів, але й дозволяє сформулювати склад показників діагностичного сценарію та визначити діагноз розвитку суб'єкта господарювання.

На основі структурно-логічного аналізу доведено доцільність використання множини методів, які дозволяють здійснити оцінку складових системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості та характеризують взаємозалежність (рис. 5). Поетапне застосування запропонованої послідовності методів здійснено на прикладі 22 суб'єктів господарювання

машинобудівної промисловості різних областей України за період з 2014 р. по 2017 р. для визначення рівня їх фінансової стійкості як основної складової системи фінансової діагностики.

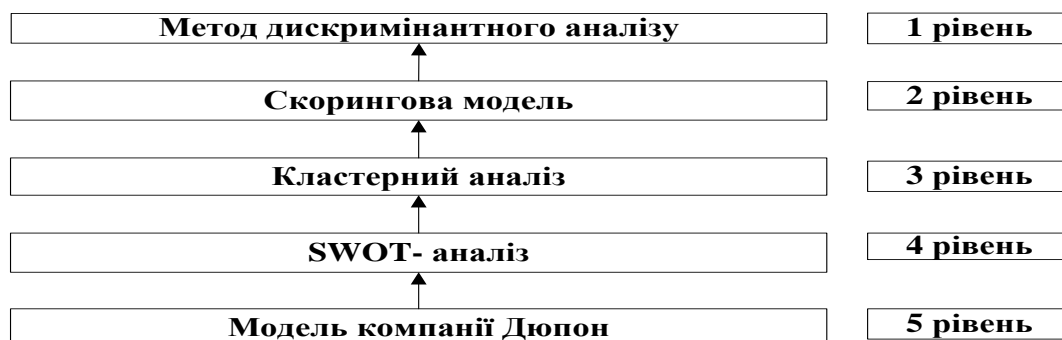


Рис. 5. Ієрархія методів оцінки складових системи фінансової діагностики

З використанням факторного аналізу рентабельності власного капіталу за моделлю компанії Дюпон для досліджуваних суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості визначено якість використання ними власного капіталу. Отримані результати доводять, що виділені фактори за значеннями та тенденціями змін мають суттєву мінливість, що підтверджує необхідність застосування цього методу для здійснення фінансової діагностики.

На основі показників складової фінансової стійкості проведено кластерний аналіз досліджуваних суб'єктів господарювання машинобудування, в результаті якого їх згруповано за трьома кластерами (табл. 2).

Таблиця 2

Результати кластеризації суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості

Кластер	Номери суб'єктів господарювання кластеру ¹	Клас фінансової стійкості
1	2,5,13,10,4	високий
2	15,7,21,20	середній
3	1,18,6,8,11,19,9,17,12,16,14,3,22	низький

Примітка¹: 1 - ПАТ Дрогобицький машинобудівний завод; 2 - ПАТ Дружківський машинобудівний завод; 3 - ПАТ Одеський машинобудівний завод; 4 - ПАТ Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»; 5 - ПАТ Конструкторське бюро коксохімічного машинобудування; 6 - ПАТ Коростенський машинобудівний завод; 7 - ПАТ Бериславський машинобудівний завод; 8 - ПАТ Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес»; 9 - ПАТ Сніжнянський завод хімічного машинобудування; 10 - ПАТ Коростенський завод хімічного машинобудування; 11 - ПАТ Мелітопольський завод холодильного машинобудування «Рефма»; 12 - ВАТ Генічеський машинобудівний завод; 13 - ПАТ Северодонецький науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування; 14 - ПАТ Український науково-дослідний та конструкторський інститут хімічного машинобудування; 15 - ПАТ Головний інститут по проектуванню заводів тракторного, автомобільного та сільськогосподарського машинобудування; 16 - ПАТ Радомишльський машинобудівний завод; 17 - ПАТ Монастирищенський машинобудівний завод; 18 - ПАТ Гребінківський машинобудівний завод; 19 - ПАТ Куп'янський машинобудівний завод; 20 - ПАТ Самбірський дослідно-експериментальний машинобудівний завод; 21 - ПАТ Харківський тракторний завод; 22 - ПАТ Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш».

Фінансово-економічна інтерпретація виділених кластерів, які наведено у табл. 2, підтвердила існування трьох класів фінансової стійкості (високий, середній, низький) та розподіл суб'єктів господарювання за ними, що доводить можливість і

доцільність розроблення окремих сценаріїв функціонування суб'єктів господарювання для покращення їх фінансового стану.

Застосування методів, які поєднуються у процес проведення фінансової діагностики за її складовими, довело доцільність розроблення інструментарію формування і реалізації системи фінансової діагностики (рис. 6).

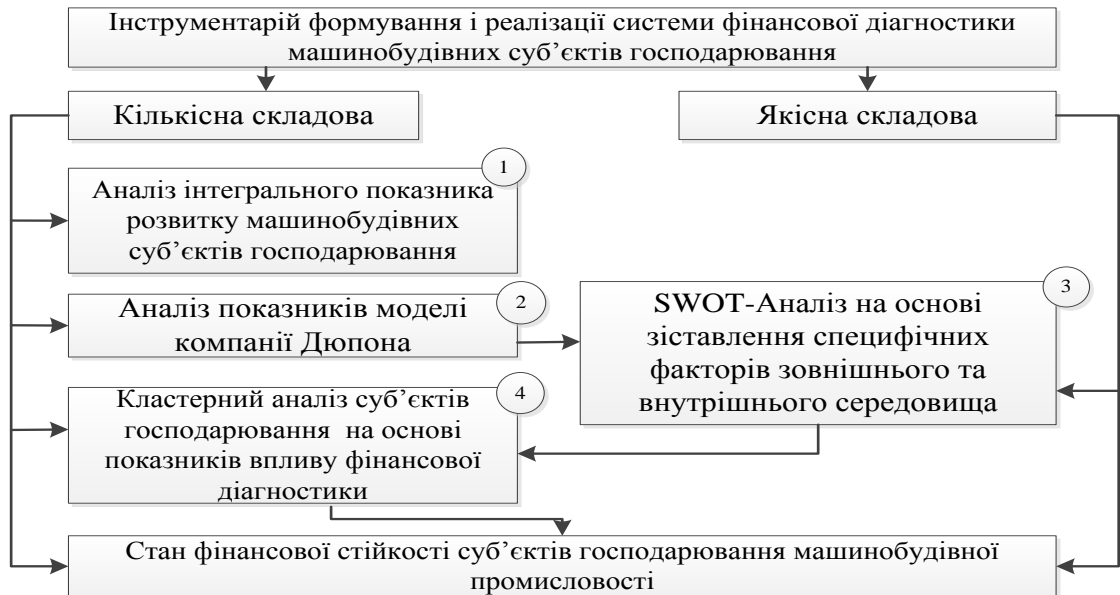


Рис. 6. Інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості

Застосування розробленого інструментарію формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання забезпечить виявлення стану їх фінансової стійкості як основної складової цієї системи.

У третьому розділі «Удосконалення формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості» – визначено взаємозв'язок показників діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання, які впливають на його фінансову стійкість, та побудовано скорингову модель з використанням цих показників для формування рейтингу суб'єктів господарювання та їх розподілу за класами фінансової стійкості за результатами діагностування; розроблено методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Основним питанням діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання є визначення послідовності використання показників фінансової стійкості суб'єкта господарювання. На основі результатів проведених теоретичних та практичних досліджень доведено доцільність використання множини показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання для підвищення фінансової стійкості: коефіцієнту оборотності активів; відношення нерозподіленого прибутку до суми активів; рентабельності продажів; рентабельності власного капіталу; рентабельності активів.

Використовуючи запропоновані показники фінансової стійкості з метою визначення рівня розвитку суб'єктів господарювання машинобудування, їх фінансового стану та рівня фінансової стійкості, здійснено рейтингову оцінку за побудованою скоринговою моделлю, що уможливило розподіл досліджуваних

суб'єктів господарювання за показниками їх фінансової діяльності за 2017 р. за класами (табл. 3).

Таблиця 3

**Класи рівня фінансової стійкості суб'єктів господарювання
машинобудування за скоринговою моделлю**

Показник	Ознака оцінки показника	Класи рівня фінансової стійкості		
		I клас	II клас	III клас
Рентабельність сукупного капіталу, %	Значення показника	2,0 і вище	1,99-1	нижче 1
	Бали за показником	20	19,9-10	9,99-0
Коефіцієнт поточної ліквідності	Значення показника	2,0 і вище	1,99-1	нижче 1
	Бали за показником	20	19,9-10	9,99-0
Коефіцієнт оборотності активів	Значення показника	2,0 і вище	1,99-0,5	нижче 0,5
	Бали за показником	20	19,9-5	4,99-0
Відношення нерозподіленого прибутку до суми активів	Значення показника	0,7 і вище	0,69-0,2	нижче 0,2
	Бали за показником	7	6,99-2	1,99-0
Сума балів показників за класом	Бали	30 і вище	29,99-20	нижче 20

До I класу віднесено суб'єкти господарювання з запасом фінансової стійкості; II класу – проблемні суб'єкти господарювання; III класу – суб'єкти господарювання з високим ризиком банкрутства.

Для діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості застосовано дискримінантний аналіз з використанням показників рентабельності активів, коефіцієнтів швидкої ліквідності, автономії, рівня забезпеченості власними оборотними коштами. У результаті проведеного дослідження розроблено три дискримінантні моделі діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання, які відповідають трьом її класам. До першого класу з нормальною фінансовою стійкістю віднесено 5 з досліджених суб'єктів господарювання, до другого класу, з нестійким фінансовим станом – 4 суб'єкта, до третього класу, з кризовим фінансовим станом – 13 суб'єктів господарювання (табл. 4).

Проведені дослідження підтверджують доцільність комплексного застосування запропонованих методів системи фінансової діагностики, що забезпечує підвищення достовірності, об'єктивності та оперативності отриманих результатів для ухвалення управлінських рішень з використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Результати комплексного застосування запропонованих для фінансової діагностики методів наведено у табл. 4.

Узагальнюючи результати дослідження системи фінансової діагностики щодо складових, показників і методів, розроблено методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості (рис. 7).

Результати застосування комплексу методів фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудування (перелік за табл. 2)

Метод	Суб'єкти господарювання з запасом фінансової стійкості	Суб'єкти господарювання з нестійким фінансовим станом	Суб'єкти господарювання з кризовим фінансовим станом
Модель компанії Дюпон	2, 4, 12, 13, 18, 19	1, 5, 14, 20	3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 21, 22
Кластерний аналіз	2, 4, 5, 13, 10	7, 15, 20, 21	1, 3, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 22
Скорингова модель	2, 4, 13, 17, 18	5, 6, 7, 15	1, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 22
Метод дискримінантного аналізу	2, 4, 13, 17, 18	5, 6, 8, 12	1, 3, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22
Узагальнений результат	2, 4, 13	-	3, 9, 11, 16, 21, 22



Складові запасу фінансової стійкості суб'єкта господарювання	Варіативність складових запасу фінансової стійкості суб'єкта господарювання, тис. грн.			Наявні суми запасу фінансової стійкості, тис. грн.
	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	Маржинальний дохід, тис. грн.	Постійні витрати, тис. грн.	
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	42742	1	3	42742
Маржинальний дохід, тис. грн.	-	2	1	854
Постійні витрати, тис. грн.	903	3	2	7154
Потреба змін сум запасу фінансової стійкості суб'єкта господарювання, тис. грн.	43645	3	2	50750

Рис. 7. Методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості

Запропонований методичний підхід характеризується системністю використання методів діагностики і дозволяє визначити забезпеченість суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, раціональність їх розміщення та ефективність використання, тобто спроможності суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність.

Проведене дослідження щодо формування системи фінансової діагностики дало змогу сформуванню комплекс методів та підтвердити гіпотезу щодо доцільності їх комплексного використання для забезпечення суб'єктів господарювання повною, об'єктивною і достовірною інформацією про їх фінансовий стан та фінансову стійкість для ефективного управління фінансовими ресурсами, що підтверджує практичну значущість запропонованої системи фінансової діагностики, якій належить суттєва роль у забезпеченні стабільної і ефективної роботи суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання з удосконалення теоретичних положень, методичного забезпечення і розроблення практичних рекомендацій з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості. Основні висновки і результати, одержані в процесі дослідження, полягають у такому.

1. Здійснено оцінку розвитку промисловості України з використанням таксономічного показника розвитку за видами економічної діяльності у динаміці за 2010-2017 рр. Аналіз кількісних значень таксономічного показника розвитку свідчить про необхідність впровадження напрямів покращення ефективного розвитку машинобудування, що в цілому підвищить інвестиційну привабливість та ресурсний потенціал суб'єктів господарювання. Проведено SWOT-аналіз стану та фінансової діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, що дозволило виділити основні пріоритетні напрями реалізації їх фінансової діагностики.

2. Уточнено, враховуючи пропозиції науковців та практичний досвід діагностування фінансової діяльності підприємств, визначення змісту поняття «фінансова діагностика» з урахуванням особливостей діяльності суб'єктів господарювання через визначення класу фінансової стійкості. Удосконалене визначення фінансової діагностики полягає у її розумінні як процесу аналізу фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання, визначенні впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, відмінністю якого є врахування фінансових можливостей та досягнутих результатів суб'єкта господарювання для визначення діагностичного сценарію його стану та виявлення перспектив розвитку.

3. Розглядаючи розмаїття визначень змісту терміну система, використовуючи метод аналізу ієрархії Т. Сааті, встановлено, що процес проведення фінансової діагностики необхідно розглядати і формувати як систему. Система фінансової діагностики характеризується цілеспрямованістю, цілісністю, структурою, яка відповідає ієрархічним ознакам, що забезпечує її надійність та дієвість. Доведено, що пріоритетним є визначення системи фінансової діагностики як набір складових, призначеного для вирішення складного завдання визначення фінансової стійкості

суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

4. Визначено складові системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання, а саме: фінансовий стан; фінансова стійкість; прибутковість; використання власних коштів. Встановлено, що складові системи фінансової діагностики охоплюють спектр проблем, пов'язаних з фінансовою стійкістю, оскільки полягають не тільки в оптимізації структури фінансових ресурсів, але й визначають діагноз фінансового розвитку суб'єктів господарювання. З урахуванням множини методичних підходів до оцінки складових та проведення фінансової діагностики суб'єктів господарювання запропоновано ієрархію методів оцінки показників, яка полягає у використанні: інтегрального показника розвитку суб'єктів господарювання; методу компанії Дюпон; методу SWOT-аналізу; кластерного аналізу суб'єктів господарювання; скорингової моделі; методу дискримінантного аналізу.

5. Визначено рентабельність власного капіталу суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості з використанням показників діяльності 22 суб'єктів господарювання за період 2014-2017 рр. Виявлено вплив факторів на отриманий результат. Визначено факторні показники впливу моделі компанії Дюпон на динаміку рентабельності власного капіталу суб'єктів господарювання.

6. Розроблено інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання, який полягає в послідовному застосуванні методів аналізу суб'єктів господарювання та застосуванні SWOT-аналізу, які становлять дві складові діагностування – кількісну та якісну, їх використання дасть змогу визначити необхідний обсяг фінансових ресурсів суб'єкту господарювання для забезпечення його стійкого функціонування і розвитку.

7. Визначено взаємозв'язок показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання щодо підвищення їх фінансової стійкості. Побудовано скорингову модель класифікації суб'єктів господарювання машинобудування, за якою здійснено їх рейтингування та визначено клас фінансової стійкості цих суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

8. Розроблено дискримінантні моделі діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання за класами фінансової стійкості, застосування яких передбачає використання публічної фінансової звітності і сприяє своєчасному виявленню ступеня залежності суб'єктів господарювання від зовнішніх джерел фінансування.

9. Запропоновано методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання, який передбачає використання комплексу запропонованих методів, що в цілому дозволяє визначити ступінь забезпеченості суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, раціональності їх розміщення та ефективності використання, визначення спроможності фінансувати свою діяльність згідно з сформованими фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами галузі, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Упровадження методичного підходу забезпечить отримання запасу фінансової стійкості та дозволить своєчасно визначати фінансові можливості суб'єктів господарювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Чернишов В. В. Фінансова діагностика як система забезпечення фінансової стійкості підприємства / В. В. Чернишов // Економіка розвитку. – 2012. – № 1 (61). – С. 111-114.
2. Чернишов В. В. Класифікація та властивості систем в економіці / В. В. Чернишов // Інноваційна економіка. – 2012. – № 12 (38). – С. 295-299.
3. Чернишов В. В. Методичні аспекти проведення фінансової діагностики промислового підприємства / В. В. Чернишов // Вісник Одеського національного університету. – 2014. – Том 19. – Вип. 2/4. – С. 100-104.
4. Чернишов В. В. Комплексна оцінка факторів, що впливають на фінансову діяльність підприємства / В. В. Чернишов // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 8. – Ч. 1. – С. 125-129. – (Серія : Економічні науки).
5. Чернишов В. В. Побудова обґрунтованої системи показників фінансової діяльності підприємств машинобудівної промисловості / В. В. Чернишов // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 3 (65). – С. 179–185.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

6. Чернишов В. В. Финансовая диагностика и роль в ней метода принятия решений при обеспечении финансовой безопасности предприятия / В. В. Чернишов // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6. – С. 135–138. (*Index Copernicus*)
7. Чернишов В. В. Аналіз напрямів впровадження системи фінансової діагностики підприємств машинобудівної промисловості [Електронне видання] / В. В. Чернишов // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 17. – С. 248–257. – Режим доступу : http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/43.pdf. (*Index Copernicus*).

Публікації за матеріалами конференцій

8. Чернишов В. В. Аналіз та тенденції розвитку поняття фінансової діагностики в економіці України / В. В. Чернишов // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Харків, 10-11 травня 2012 р.). – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. – С. 220 – 222.
9. Чернишов В. В. Визначення поняття системи у сучасних умовах / В. В. Чернишов // Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної економіки» (м. Черкаси, 10 листопада 2012 р.). – Черкаси : ЧДТУ, 2012. – С. 356 – 358.
10. Чернишов В. В. Аналіз основних коефіцієнтів системи фінансової діагностики / В. В. Чернишов // Матеріали XXXII Міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції розвитку організаційного та проектного менеджменту» (м. Львів, 6-7 грудня 2013 р.). – Львів : ЛЕФ, 2013. – Ч.2. – С. 117 – 119.
11. Чернишов В. В. Аналіз розвитку промислових підприємств України / В. В. Чернишов // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. «Формування та ефективність використання фінансових ресурсів в економічній діяльності» (м. Чернігів, 11–12 квітня 2014 р.). – Чернігів : ЧНТУ, 2014. – С. 63 – 66.
12. Чернишов В. В. Методи проведення фінансової діагностики промислового підприємства / В. В. Чернишов // Матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції «Фінансово-економічна безпека держави в умовах інтеграційних процесів» (м. Львів, 25-26 квітня 2014 р.). – Львів : ЛЕФ, 2014. – Ч.1. – С. 84 – 86.

13. Чернишов В. В. Аналіз фінансової діагностики в машинобудівній промисловості / В. В. Чернишов // Матеріали Всеукраїнської заочної конференції викладачів, студентів, аспірантів та молодих учених «Фінансові механізми сталого розвитку економіки: теоретичний та практичний аспекти» (м. Дніпропетровськ, 23-24 квітня 2015 р.). – Дніпропетровськ : НМАУ, 2015. – С. 166 – 170.

14. Чернишов В. В. Аналіз функціонування фінансової системи на макрорівні / В. В. Чернишов // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Пошук ефективних механізмів промислового розвитку в контексті сучасної економічної теорії» (м. Київ, 24-25 квітня 2015 р.). – Київ : ГО, 2015. – Ч. 2. – С. 79 – 82.

15. Проноза П. В. Напрямки зміни фінансової стійкості та їх реалізація на підприємствах машинобудівної промисловості / П. В. Проноза, В. В. Чернишов // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава» (м. Дніпропетровськ, 6-7 листопада 2015 р.). – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2015. – Ч. 2. – С. 87 – 90. *Особистий внесок здобувача полягає у розробленні напрямів змін фінансової стійкості на підприємствах машинобудівної промисловості.*

16. Чернишов В. В. Особливості проведення фінансової діагностики машинобудівних підприємств / В. В. Чернишов, Є. О. Малишко // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» (м. Харків, 31 травня – 1 червня 2018 р.). – Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2018. – С. 91 – 92. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні наявності зв'язку між показниками, які впливають на фінансовий стан підприємств машинобудівної промисловості.*

17. Чернишов В. В. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства / В. В. Чернишов, Є. О. Малишко // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» (м. Харків, 30-31 травня 2019 р.). – Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2019. – С. 238 – 239. *Особистий внесок здобувача полягає в узагальненні складових фінансово-економічної безпеки підприємства в системі фінансової діагностики.*

Статті в інших виданнях України

18. Чернишов В. В. Розробка напрямів підвищення фінансової стійкості підприємств машинобудівної промисловості та дослідження їх перспективної діяльності / В. В. Чернишов // Економічні студії. – 2015. – № 2 (06). – С. 177 – 183.

19. Чернишов В. В. Основні етапи оцінки фінансової діагностики суб'єктів господарювання [Електронне видання] / В. В. Чернишов // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 11. – С. 545–548. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/114.pdf>. (*Index Copernicus*)

20. Чернишов В. В. Оцінка рівня фінансового стану підприємств машинобудування [Електронне видання] / В. В. Чернишов // Економіка та суспільство. – 2016. – Вип. 6. – С. 237–241. – Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/40.pdf. (*Index Copernicus*)

21. Чернишов В. В. Реалізація моделі діагностики фінансового стану щодо напрямів підвищення фінансової стійкості підприємства [Електронне видання] / В. В. Чернишов //

Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 17. – С. 482–485. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/102.pdf>. (*Index Copernicus*)

22. Чернишов В. В. Аналіз стратегічних пріоритетів формування фінансової діагностики машинобудівних підприємств [Електронне видання] / В. В. Чернишов // *Modern Economics*. – 2018. – № 8. – С. 206–217. – Режим доступу : <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/8-2018/UKR/chernyshev.pdf>. (*Scientific Index Services*)

АНОТАЦІЯ

Чернишов В. В. Формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2019.

Дисертацію присвячено узагальненню та розвитку теоретичних положень, методичного забезпечення та практичних рекомендацій з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості з урахуванням впливів на них внутрішнього та зовнішнього середовища.

У дисертації здійснено оцінку розвитку промисловості України з урахуванням сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; розвинуто понятійно-термінологічний апарат фінансової діагностики суб'єктів господарювання щодо уточнення змісту поняття «фінансова діагностика»; визначено системний характер проведення фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості на основі термінологічного аналізу поняття «система»; сформовано основні складові фінансової діагностики та визначено методи їх оцінки для суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; визначено рентабельність власного капіталу суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості для оцінки ефективності їх діяльності в контексті фінансової діагностики; розроблено інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості; визначено взаємозв'язок показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; запропоновано здійснення діагностики фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості за її обґрунтованими класами; розроблено методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Ключові слова: суб'єкти господарювання машинобудівної промисловості, система фінансової діагностики, складові, інструментарій фінансової діагностики, фінансовий стан, фінансова стійкість.

ABSTRACT

Chernyshov V. V. Formation of the system of financial diagnostics of business entities of industry. – A qualification scientific thesis on the rights of a manuscript.

The thesis for a scientific degree of the Candidate of Economics Sciences specialty 08.00.08 – Money, Finance and Credit. – Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, 2019.

The thesis is devoted to synthesis and development of theoretical positions, methodical providing and practical recommendations about formation of financial diagnostics' system of business entities of engineering industry with consideration of influence on the internal and external environment.

In the thesis, we assess the development of the industry of Ukraine taking into account the strengths and weaknesses of the business entities of engineering industry; developed conceptual and terminological apparatus of financial diagnostics of business entities regarding clarification of the notion "financial diagnosis"; determined the systemic nature of the financial diagnostics of business entities of the industry on the basis of the terminological analysis of the "system" concept; the components of financial diagnostics of economic entities are determined, namely: financial status; financial sustainability; profitability; use of own funds. It is found that the components of financial diagnostics systems cover a range of problems related to financial sustainability, since they not only optimize the structure of financial resources, but also determine the diagnosis of financial development of economic entities. Taking into account many methodological approaches to the evaluation of components and financial diagnostics of economic entities, a hierarchy of methods of evaluation of indicators is proposed, which is to use: an integral indicator of the development of economic entities; the Dupont method; the method of SWOT analysis; cluster analysis of business entities; scoring model; discriminant analysis method; determined the profitability of own capital of business entities of engineering industry to evaluate the effectiveness of their activities in the context of financial diagnostics; developed tools for the formation and implementation of the financial diagnostics system of business entities, which is the sequential use of methods of analysis of economic entities and application of the SWOT analysis, which are two components of diagnosis – qualitative and quantitative, their use will allow to determine the amount of financial resources to a business entity to ensure its sustainable functioning and development; also defined the relationship between the indicators of diagnostics of the financial state of economic entities regarding increase their financial stability; built a scoring model classification of business entities of engineering, which carried out ranking of the entities of engineering industry and identified a class of financial stability of economic entities; developed discriminant models for diagnostics of financial stability of economic entities according to classes of financial stability, the application of which involves the use of public financial reporting and facilitates timely identification of the degree of dependence of economic entities from external financing sources; the methodical approach to formation of financial diagnostics system of business entities, which provides for the use of the proposed methods complex, which generally allows to investigate the degree of security of business entities with the necessary financial resources for implementation of economic activity, rationality of their placement and use efficiency, determining your ability to finance your activities in connection with existing financial relationships with other market actors, solvency and financial stability.

Key words: entities of engineering industry, financial diagnostics, components, tools of financial diagnosis, financial status, financial stability.

ЧЕРНИШОВ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси та кредит

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Формат 60×90/16 Ум. друк. арк. 0.9. Тир. 100 прим. Зам. № 424-19
Підписано до друку 20.09.19 Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ·[®]
·ИЗДАТ
ТИ ПО Г РА Ф И Я
www.stil-izdat.com